TATHMINI YA SEKTA YA ARDHI: AWAMU YA 19

JITIHADA ZITAKAZO BORESHA HUDUMA KATIKA AFISI ZA ARDHI

Kenya imetekelezamarekebishomwafakakatikasektayaardhiikiwanipamojanakubuni sera yakitaifa, ustawishajiwanguzomuhimuzihusianazona sera hiikwamsingiwakatibayamwaka 2010 nakupitishwakwasheriazakimsingi, zikiwemo: sheriayaKotiyaMazingiranaArdhi 2011, SheriayaArdhi 2012, SheriayaUsajiliwaArdhi 2012 naSheriayaTumeyaKitaifayaArdhi 2012.Sheriasimamizizakifungo cha kwanza cha sheriahiziambazonimuhimukatikautekelezajiwasheriahizihusikabadohazijapitishwa. HatahivyokunauwezekanowakupunguakwamizozobainayaTumeyaKitaifayaArdhinaWizarayaArdhibaadayauamuziuliotolewanaMahakamayaJuu. UamuzihuoulifafanuamajukumuyataasisihizombilimuhimumnaomweziDesembamwakajana. Zotehizinihatuazakutiamoyonazakuungwamkono, japonivyemaiwapowadauwataendeleakujizatitikuhakikishasheriazotemuhimuzimepitishwanakutekelezwa. Cha kuzingatiwanikuhakikishakuwamasomonachangamotozilizojitokezawakatiwamatumiziya sera, katibanasheriazinahifhadhiwavyemailikutoamwongozomwafakakilamara, marekebishonayanapozingatiwakatika Nyanja hii.

Hukuhayayakijiri, taasisihiiimeshilikiawajibu wake kwakujumuikanawadausawanaummailikupatamaoniyaokuhusiananahudumazihusianazonamaswalayaardhibaadayakutekelezwakwamifumohii. Hudumahizinimuhimukatikaustawishajiwabiasharanamaliinayosajiliwakwamsingiwaardhi, amavipandevyaardhi. MnaomweziFebruarimwaka 2014, oktobamwaka 2014, namnamomwezioctobamwaka 2015, taasisihiiilitafutausemiwaummanawadaukuhusiananahudumakatikaafisizaardhi. Matokeoyakeyalikuwaniyakuvunjamoyokwaniwengibadowanazidikuumiakutokananakuchelewesh wakwahuduma, ufisadina pia mipangoyakuchoshakatikanyingiyaafisihizi.

Japowadaunaummawanafahamufikakwambamarekebishokama vile ajirakwawafanyikazi, naupangaji bora wafaili, rekodi an stakabadhizaardhikwanjiazakidijitaliyachangamotosihaba, wanahojikuwakunamarekebishonamipangoinayowezakustawishwanakutekelezwakwakipindikifupipasikutumiakiwangokikubwa cha fedha.

Visit us at: Prof. Nelson Awori Centre, 5th Floor, Suite B6, Ralph Bunche Rd, Milimani, Nairobi.
Or Contact us through: P.O Box; 8222 – 00100, Nairobi Kenya, Tel; 020 271 45 74 / 0706 623 636 / 0731 475 034,
Email; info@ldgi.co.ke / info@ldgi.org , Website; www.ldgi.co.ke / www.ldgi.org

Mipangohiiambayoinaaminikanimuhimukatikaubioreshajiwahudumasawanakupunguzaufisadini pamojana:

1. **Ustawishajiwadawati/kitengo cha kuwahudumiawateja**: Hatuahiiitasaidiakutuahabarinamaelezomuhimukwanjiarahisinayaharaka. Hiiitasaidiakuletampangilionakuimarishahuduma.
2. **Vitadhidiyamadalaliharamu**: Uwepowamadalalihawaalmaarufu "*brokers*" umeongezagharamayahudumakatikaafisizaardhi. Waowamejitangazadarajakatiyawanaotafutahudumanamaafisawaardhi, nahuwawanatozaadailikutoahudumazao. Baadhiyamaafisawaummawanasemekanakuunganana "*mabroka*" hawanakuwahangaishaWakenyawasioonyeshahajayakuhudumiwanamadadalihao. Kuwepokwawatuhawakunaletahaliyasintofahamukatikaafisizaardhinanivyemaiwaposeri kaliitawatimuamaramoja.
3. **Utowajiwavitambulishokwamaafisa**: Itakuwarahisikwaummakutambuamaafisahakikawaardhiiwapovitambulishovyakazivitap ewamaafisahaousika. Vitambulishovyashingoniamasarezitasaidiakutofautishamaafisawaardhi.
4. **Uwajibikajiwamaafisa**: Udhiakama vile kuchelewakufikakazini, kutokamapema, mudamrefuwamapumzikonibaadhiya mambo yalijitokezawakatiwamikutanokatiyataasisihiinawadauwasektayaardhi. Maafisahusikawanastahilikuwajibikaipasavyokuhusiananamaadiliya wale wanaowasimamia.
5. **Uhunguzi/ziarazaghafla**: Ili kukabiliananauzembeukosefuwamaadilimaafisawakuuwawizara, afisizakitaifasawana wale waafisizakauntiwanastahilikutekelezauchunguziamaziarazaghaflakwaafisizaardhiilikuima rishahuduma.
6. **Kutiliamaananiviwangovyamwongozowahuduma:**WizarayaArdhiinamwongozounaoele zamudaunaostahilikutumikakutoahudumambalimbali. Imebaikakuwabaadhiyamaafisahusikahawanahabarikuhusiananamwongozohuunawalah awauzingatii. Wizarainastahilikubuninjiayakuhakikishakuwamwongohuuunafwatwaipasavyo. Ni vyemaiwapomaafisawatapewamalengoitakayofuatiliwakwakaribu.

Visit us at: Prof. Nelson Awori Centre, 5th Floor, Suite B6, Ralph Bunche Rd, Milimani, Nairobi.
Or Contact us through: P.O Box; 8222 – 00100, Nairobi Kenya, Tel; 020 271 45 74 / 0706 623 636 / 0731 475 034,
Email; info@ldgi.co.ke / info@ldgi.org , Website; www.ldgi.co.ke / www.ldgi.org

7. **Utowajiwastakabadhimuhimu**: Taasisihiiimezidikupokeamalalamishikuhusiananakupoteakwahatimilikinabaruazamakubalianokwabodizakauntizihusianazonaardhi. Kandonakuathirikasiyaupeanajiwahuduma, halihii pia inazidikunyimaserikalimapatokwakiwangokikubwa. Hali hiiimepelekea "*mabroka*" kuibukakwakiasikikubwanakufaidikutokakwaumma. Ni vyemaiwapowizaraitashughulikiahalihii, siotuukatikangazizakitaifailakwenyekaunti pia.
8. **Utoajiwamitambomuhimu**: Imebainikakuwabaadhiyaafisizaardhihazinamitamboyakimsingikama vile tarakilishi, namashineyakuchapisha. Ni haliinayolemazautoajiwahuduma. Wizarainapaswakutambuaafisizinazokabiliwanachangamotohiinakutoasuluhu la kudumu.
9. **Uhamishowawafanyikazi**: Maafisawanaohudumukatikaafisimojakwakipindikirefuwanasemekanakuunagananamabrokakuendelezaufisadiwaainambalimbali. Wenginewametumiafursahiikustawishaafisizaozabandiakatikaafisizaserikali. Watejawanaombamaafisakuhamishakilabaadayamudafulaniilikukabiliananachangamoto hii.
10. **Mafunzoyausimamizi**: Ili kuboreshahudumakwawateja, watejahawawanashaurikuwamaafisawapyawapewemafunzoyakimsingiilhaliwanaohudumuwapewemafunzokuhusiananamabadilikokatikausimamiziwataasisihusika.
11. **Marekebishoyataratibuzakimsingi:**Baadhiyataratibuzinazotumikakatikaafisizaardhizilibuniwapindituubaadaya Kenya kupatauhurunawalahaziambataninahalinamifumoyakisasa. Hukunyingizataratibuhizizikisaliajinsizilivyokuwatanguzilipobuniwa, nivyemamarekebishokuzingatiwakilabaadayamudafulani, kwanibaadhiyataratibuhizihujirudiamarakwamaranakuchangiakucheleweshwakwahuduma.

Taasishiiinawarai Waziri waArdhinaMwenyekitiwaTumeyaKitaifayaArdhikushinikizautekelezajiwamaswalahayamuhimu. HiiitasaidiaWakenyakuhisinakufaidikutokananamarekebishohayachiniyamwongozowao.

ImetolewanaTaasisiyaUstawishajinaUsimamiziwaArdhi, mnaosikuyaJumatanotarehe 24, Februari, 2016.